

Lezing Voeding van de hond door Tjalling Huisman

Dieren goed of anders niet houden

Wij kiezen voor ons huisdier de voeding. Wij houden van ze en het beste is nauwelijks goed genoeg. Dit klinkt simpel, maar voor je het weet beland je in een doolhof waar de emoties hoog kunnen oplopen. Wat is nu de beste voeding?

Is er überhaupt zoiets als beste voeding?

In een paar uur laat Tjalling Huisman -uitgenodigd door de PR-commissie- ons met de verschillende mogelijkheden kennis maken.

Tekst: Ineke Post

Dieren goed of anders niet houden

Voeding zorgt voor de energievoorziening en door de juiste voedingsstoffen te geven, is dit een positieve bijdrage aan de fysieke gezondheid van in dit geval je hond of kat. Daarnaast heeft voeding invloed op het gedrag van ons huisdier. Wij willen graag veilig voedsel geven, dat geschikt is voor een brede range van activiteiten. Ook moet de voeding er voor ons mensen aantrekkelijk uit zien en in de meeste gevallen betaalbaar zijn. De bijbehorende ontlasting (veel, weinig, samenstelling) speelt eveneens een belangrijke rol.

Wettelijke eisen en etikettering

Het begrip compleet hondenvoer komt langs. Dit voer voldoet aan de minimum wettelijke eisen die aan dit soort voer gesteld worden. Naast dit voer hoeft geen ander voer gegeven te worden. Compleet voer is dus een wettelijk vastgestelde term en mag alleen op diervoeding staan als dit werkelijk zo is. Handige omschrijvingen als "totaalvoeding" voldoen niet aan dezelfde eisen, maar geven wel die indruk.

Om een etiket goed te kunnen lezen, moet je met een aantal dingen bekend zijn.

Wettelijk voorgeschreven is dat het meest gebruikte ingrediënt als eerste op het etiket vermeld wordt. Dit staat altijd bovenaan in de ingrediëntenlijst. Granen kunnen het grootste deel vormen, maar door splitsing van de verschillende granen hoeft dit dan niet als eerste vermeld te worden. Zo kan het lijken dat het gedroogde vleesbestanddeel hoger is dan de gebruikte granen.

Ingrediënten met veel water komen dus ook al snel boven droge ingrediënten. Vlees- en bijproducten hebben een vochtgehalte tot 70 %, terwijl een graanbijproduct een vochtgehalte van 5% – 10% heeft.

De normen

Om de nutritionele behoeften vast te stellen zijn de Fediaf-normen een goed uitgangspunt. Deze normen bevatten richtlijnen voor de aanbevolen minimum en maximum hoeveelheden voedingsstoffen in honden- en kattenvoer. De Fediaf-normen zijn Europees, vrij beschikbaar via <http://www.fediaf.org>, op wetenschappelijke basis en hebben een goede veiligheidsmarge die gebaseerd is op gemiddeld samengesteld voer. De norm wordt weergegeven als hoeveelheid nutriënt per energie-eenheid (1MJ ME). Dit houdt in dat dieren eten of gevoerd moeten worden naar hun energiebehoefte. De hoeveelheid energie in een voer bepaalt dus de voeropname, vrijwillig of gestuurd. De verhouding tussen energie en nutriënten is belangrijk.

Voerfabrikanten gebruiken deze richtlijnen bij het bepalen van de samenstelling van het voer. Uit een trendonderzoek hondenvoeding (USA, 2011) blijkt dat er een toename is op het vlak van biologisch en natuurlijk voer. De gewichtsbeheersing is belangrijk, de voeding moet gezondheids-ondersteunend zijn en voedselovergevoe-

ligheid tegen gaan, maar ook makkelijk te geven zijn. Dit alles is in de marketing terug te vinden. Het gaat hier eigenlijk om een vertaling van menselijke naar dierlijke behoeften.

Brokken

Tjalling behandelt als eerste de brok als compleet voer. Dit betreft meer dan 70% van het hondenvoer. Brokken hebben een laag vochtgehalte en zijn dus lang houdbaar.

Het productieproces is meestal extrusie, dat wil zeggen de gemalen ingrediënten worden gemengd tot deeg en kortdurend aan hoge temperatuur en druk bloot gesteld. Extruderen verhoogt de verteerbaarheid van de koolhydraten en zorgt voor krokante brokken. Het nadeel is dat enkele essentiële hoogwaardige eiwitgrondstoffen zoals hemoglobine niet gebruikt worden. Deze gaan teniet bij temperaturen boven 100 graden Celsius.

Deze hoge verhitting zorgt ook voor het tegengaan van micro-organismen en schadelijke plantbestanddelen.

Bij persen, dat rond de 75 graden Celsius gebeurt, worden eiwit-grondstoffen behouden. De zetmeelbeheersing is iets minder.

Koolhydraten zijn nodig om brokken te maken. Honden hebben geen koolhydraten nodig, maar kunnen er wel goed tegen, want door het domesticatieproces zijn honden aangepast aan het eten van wat ze in de nabijheid van mensen vonden of kregen.

Zetmeel en suiker (sucrose en lactose) zijn bekende voorbeelden van koolhydraten.

Droog voer heeft de volgende kenmerken:

- Vochtgehalte 6-10%
- Eiwitgehalte 16-30%
- Vetgehalte 7-20%
- Koolhydraten 40-70%
- Energie 11,7 MJ – 18 MJ

De argumenten voor de brok zijn dat de samenstelling altijd hetzelfde is, het is eenvoudig toe te passen, praktisch, gebonden aan wetgeving, goed houdbaar en relatief veilig.

Zelf bereid voer

Aan de andere kant van het spectrum: zelf bereid voer. Dit wordt door zo'n 5% - 10% van de mensen gegeven, omdat ze het fijn vinden om dit voor hun hond te doen, het kostenplaatje speelt soms een rol, maar ook omdat er wantrouwen tegen fabrieksmatig bereide voeders is (melamine schandaal).

Binnen deze groep zijn de vers vlees, barf verstrekkers belangrijk. Vanaf de jaren 90 kwam deze manier van diervoeding onder de aandacht door de drie belangrijke voorvechters van rauw voer voor huisdieren. Dr. Ian Billinghurst en Tom Lonsdale, beiden dierenartsen in Australië en de Deense chemicus en hondenvoer-expert Mogen Eliassen.

De argumenten voor rauw voer zijn dat het natuurlijk is, een carnivoor voeren als een carnivoor, gezondheidsbevorderend en inferieure kwaliteit droge hondenvoeders.

Een echte carnivoor?

De hond is een carnivoor, maar de eigenschappen van het verteringsstelsel en het metabolisme van de hond zijn anders dan die van de strikte carnivoren. Uit studie van wilde wolven blijkt dat het plantaardige voedseldeel te verwaarlozen is, dat vlees praktisch het enige bestanddeel van het voedsel is. De hond daarentegen eet veel meer granen; hij kan immers zetmeel verteren en gebruiken door zijn domesticatieproces.

De volgorde waarop deze wilde wolven hun prooi opeten, is eerst de buik (makkelijk bereikbaar), daarna het spierweefsel en dan pas de rest.

In tegenstelling tot de wilde wolf overleeft de verwilderde hond op een grote diversiteit van voedsel. Echter hoe verder deze honden van de menselijke invloed verwijderd zijn, hoe meer ze carnivoor zijn.

Voldoet het voer aan de behoeften?

Voor het vergelijken van voeders worden deze aan de basisnorm "Kan het voer voldoen aan de behoefte van het dier" getoetst.

Kan met de opname van dit voer de energiebehoefte gedekt worden en wordt zonder schadelijke overmaat voorzien in de behoefte aan nutriënten?

Ook wordt naar de gedragsbehoefte, veiligheid, gezondheid en levensduur en naar de duurzaamheid gekeken.

Altijd met de energie beginnen, omdat energie de voeropname stuurt.

Hierbij vooral je ogen gebruiken! Is de hond (te) mager, (te) dik of precies goed.

Om honden te laten afvallen op 60% van het voer gaan zitten en beslist niet minder om te voorkomen dat de honden tekort komen. Eiwitten in de gaten houden, desnoods verhogen. Een dier dat precies op gewicht blijft, heeft de

juiste hoeveelheid voer (energie). Normen zijn voor aanwijzing en evaluatie handig, maar er zijn grote individuele verschillen. Iedere hond heeft zijn eigen stofwisseling.

In tabelvorm ziet dat er zo uit:

Soort hond/levensfase	Energie behoefte in kJ/kg ^{0,75}
Actieve hond	544
Jong volwassen hond	586
Volwassen Duitse dog	836
Terriers	753
Inactieve hond	397
Oudere actieve hond	439

De volwassen Duitse Dog in het schema is onverklaarbaar. Een groot lichaam heeft relatief minder energie nodig.

Veel gegevens maar is het genoeg?

In een aantal tabellen wordt vervolgens het geven van diverse vleessoorten, botten, groente en fruit met de Fediaf-norm vergeleken. Wat hieruit onder andere blijkt is dat een hond die alleen vlees eet, uiteindelijk door zijn botten zakt.

De conclusie bij het lezen van deze tabellen is dat het erg lastig is zelf een evenwichtig dieet samen te stellen. Met wat bot kom je een eind qua calcium. Er blijven echter veel onzekerheidsfactoren met betrekking tot de gehalten. En als er dan sprake van een hele prooi is? Hiervoor geldt dat gehalten nauwelijks systematisch verzameld worden. Wat er al bekend is, betreft zeer kleine aantallen waarnemingen. Er is grote variatie binnen de dataset van jong hert, rat, makreel tot kip. Ook niet onbelangrijk: wat zijn de wettelijke aspecten van voeren van een hele prooi?

In 1996 is bij vier soorten carnivoren, waaronder de wilde hond door Valkenburgh, onderzocht hoe deze de tanden gebruikten.

Per onderdeel van de prooi zijn andere delen van het gebit in gebruik. Bij het spierweefsel worden voornamelijk de snijtanden gebruikt. Bij de bot en huid de kiezen.

Een hele prooi geeft een evenwichtiger gebruik van het gebit.

Wat zijn de gezondheidsrisico's van vers vlees voor dier en mens. Er is anekdotische informatie v.w.b. verstikking, beschadiging en verstopping

door bot. Let op mogelijke calciumovermaat bij zeer jonge honden.

En dan de microbiologische risico's. Honden hebben hier vaak geen last van in tegenstelling tot mensen. Te denken valt aan toxoplasmose, salmonella campylobacter en E-coli.

De gezondheidsrisico's van droogvoer voor dier en mens zijn incidenteel contaminatie, maar dan wel grootschalig. Onder andere de melamine affaire en besmet droogvoer als bron voor salmonella besmetting.

Er is wel veel wet- en regelgeving en controle op dit vlak.

Conclusies

Tjalling komt tot de volgende conclusies met betrekking tot "vers vlees". De natuurlijke aanpak is op zichzelf goed, maar er zijn veel onzekerheden in de samenstelling van dierlijke producten. Daarom terughoudend met globale dieetadviezen zijn en dan zijn er de gezondheidsrisico's voor de kwetsbare groep mensen. Dit zijn de mensen met minder weerstand, zwangere vrouwen en kinderen.

De conclusies voor wat betreft het droogvoer zijn, dat commercieel bereid voer voor veel eigenaren de beste mogelijkheid is, maar wel is ook bij dit voer eigenaren-educatie belangrijk. Er zou misschien onderzoek naar effecten van dit activiteits-arme voer moeten komen en de vraag is of er een relatie tussen de eigenschappen van dit voer en kans op overgewicht van het dier is.

Belangrijk is om de voersoort te kiezen die het beste bij jouw situatie en jouw hond past. Hiervoor zorgvuldig de voor- en nadelen tegen elkaar afwegen.

Je ogen en ervaring gebruiken om te bepalen of je hond het goed op jouw keuze en hoeveelheid van voer geven doet.

Het is zo dat goede voeding helpt bij het behouden van een goede gezondheid, maar gezondheidsklachten zijn in de eerste plaats de taak van de dierenarts en niet die van de voedingsdeskundige.

Al met al een prima lezing met als grote pluspunt voor mij de objectiviteit en kennis waarmee dit onderwerp behandeld werd. De lezing was beslist onderhoudend door de anekdotes en de nodige humor.

Het enige minpunt voor mij was dat de stof niet echt uitgediept kon worden in de twee uur die de lezing duurde. Misschien een "encore" om hiermee verder aan de slag te gaan?